

comentaris literaris
per Josep Palomero i José Miguel Segura

JULIO CAMBA

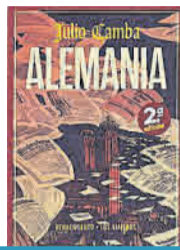
Alemania

Editorial:

Renacimiento

Sevilla, 2022

Pàgines 242

Cròniques
periodístiques

Fa cent anys, sense ràdio, telefonia, ni òbviament televisió, la premsa era l'únic mitjà de transmissió de notícies i d'altres novetats informatives que publicaven els corresponents en l'estranger, algú dels quals, com **Julio Camba**, eren grans observadors i bons narradors. De fet, a pesar dels anys transcorreguts, hui en dia encara es lligen bé perquè són cròniques amenes, plenes de detalls i d'observacions d'una societat desapareguda.

Julio Camba és un dels grans mestres del periodisme, un dels que ha resistit millor el pas del temps. En 1916 Camba va reunir els seus articles en tres llibres: *Londres: impresiones de un español* i *Playas, ciudades y montañas* (sobre Galícia, París i Suïssa). El tercer volum d'eixa antologia juvenil va ser precisament *Alemania*, que és el que ens ocupa. Camba va ser corresponent a Alemanya en dos períodes: entre 1912 i 1913 va escriure per a *La Tribuna*, i entre 1913 i 1915 per a *ABC*. A causa de la relació amb aquella societat va escriure una sèrie de cròniques en què, amb ironia i humor, descriu i caricaturitza els berlinesos (setanta articles) i els muniquesos (dihuit cròniques). Una recuperació molt oportuna del gran periodisme, i que compta amb pròleg a càrrec de **Francisco Fuster**. JP

BIBIANA COLLADO CABRERA

Yeguas exhaustas

Editorial:

Pepitas de calabaza

Logroño, 2023

Pàgines 146

Novel·la

De **Bibiana Collado** (Borriana, 1985) ja he ressenyat ací dos poemaris —*El recelo del agua* i *Certeza del colapso*, de 2017 i 2018 respectivament— que van donar a conèixer una veu poètica amb una marcada personalitat i un discurs que es centrava en el conflicte entre un present inaprensible i la memòria com a espai de l'arrelament i les certeses. *Yeguas exhaustas* és la seua primera novel·la, en la qual transita constantment les permeables fronteres entre el propiament narratiu i el poètic, entre l'autobiogràfic i el memorialístic, entre el to reflexiu i pinzellades metafictícies.

Presentat des d'una perspectiva autorial —l'escriptora, la narradora i la protagonista s'identifiquen des de la primera pàgina— el discurs amb el qual Bibiana Collado refereix l'argument es converteix en conjur per part d'un jo que es sent part d'una cadena de dones a les que defineix com «yeguas exhaustas al final de una carrera que no acaba nunca», en la qual a través dels dies i les paraules la protagonista acumula els injustificats autoòdis i innecessàries autojustificacions d'un sistema que sotmet i invisibilitza qualsevol índex de consciència de gènere o de classe. L'autora-narradora-protagonista s'ha vist obligada a assumir com a dona totes les violències exer-

cides per eixe sistema i així ho relata en els deu capítols del llibre —fogonades, escenes en àmbits com el de la parella, l'universitari o el professional, que insisteixen en que la història contada és la d'un personatge de «los de abajo»— dona front a l'home, emigrant front a natiu, perifèrica que accedeix acomplexada al centre cultural de la capital—.

Ambientada a espais —Borriana, València— no nomenats però reconeixibles, la història de Beatriz se'ns conta amb un llenguatge farcit d'expressions col·loquials que arriben de la infància, amb una ingenuïtat premeditada que contrasta amb la vergonya, la ràbia, el dolor, les culpes i la tendresa que apareixen al llarg del text. Encara que així ho afirma en un arribat la narradora, l'escriptura de Bibiana Collado no consisteix a esborrar sinó justament el contrari, mostrar complexos, amors, pors, cansaments, desamors: emocions que tinen les pàgines del llibre eixides d'una veu superomniscient —la narradora ens conta la seua pròpia història— que oscilla entre la primera i la tercera persona, ultra-reflexiva, obstinada a implicar als lectors —«vete tú a saber», «quién sabe»— quan no a destinataris concrets —«¿Qué te hicieron a ti, mamá?»—. Novel·la amb una trama discontinua, que gira sobre diferents referents temàtics —una parella maltractadora, les misèries de la vida acadèmica, el cos femení— i discontinua —salts i vaivens en el temps—, *Yeguas exhaustas* és una novel·la breu i intensa, amb una fàbula la lectura de la qual emociona i conmociona, que destil·la evidents implicacions socials i incòmodes connotacions morals. Recerca en el passat resolta en lucidesa després del crebant, en tendresa i coratge després del dolor, en voluntat de seguir creixent, eixamplant la mirada i la veu d'una autora amb un talent quasi obscur. JMSR

JOSÉ MIGUEL GARCÍA BELTRÁN

Memorias de la villa de Benlloch

Editorial:

Diputació de

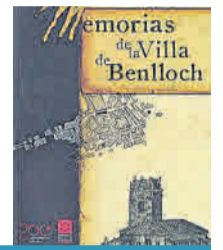
Castelló

Castelló de la Plana,

2022

Pàgines 537

Història local

Vaig assistir a la presentació dels últims quatre volums de la Diputació de Castelló en un acte que, presidit per la diputada de Cultura, **Ruth Sanz**, va comptar amb diverses intervencions dels autors o representants, com va ser el cas de **García Beltrán**, absent per força major.

Les *Memorias de la villa de Benlloch* és el segon volum sobre este tema, ja que el primer es va publicar per la mateixa casa fa cinc anys amb una política de suport als municipis, com també s'ha fet en altres casos (*Bejis: Una mirada històrica*, del professor **José Ramón Hinojosa**).

Quan he pogut he fullejat encuriós esta obra monumental del cronista local, que resulta admirable per la compilació de referències i per la quantitat de notes que conté, basades en documentació, útils per a suscitar l'interès de futurs estudis complementaris.

El contingut es distribueix en quinze capítols, en què es mostren les dades principals referides a les guerres (en especial, la carlinada), els camins històrics, els personatges locals, el món agrícola, l'aigua, els menjars, els balls populars, el folklore tradicional i la relació dels successos principals.

Un llibre que de segur agradarà molt a tot el veïnat de Benlloc. JP

a fosques...

Quatre somiadors

La cosa estava entre *La lista de Schindler* (1993) i *El Padrino* (1972), i ha guanyat la primera, que hi farem. Clar que si parlem de la trilogia de **Coppola**... És difícil triar entre papà i mamà.

Les lectures, com deia en la pàgina 2 —si és que algú llig aquestes línies— forgen el caràcter i la personalitat, també el cinema, encara que siga dolent, de tot s'aprèn i tot influeix, encara que no ens adonem, i possiblement siga eixa influència la que més perdura.

El cinema clàssic està molt bé, i potser en parlem més endavant, però havent nascut als anys 70 i parlant del cinema de Hollywood, que és el que més hem consumit des de sempre, hi ha quatre tipus als que hem seguit des de menuts, quan no sabíem res del setè art, esperant amb deler la seua propera estrena, perquè ens acostumarem a esperar molt d'ells, a que ens donaren cinema amb majúscules. I els hem vist envellir, tant que quasi tots superen el 80 anys.

El jove del grup és **Steven Spielberg**, el de *La lista*, que ara en conta 76 i això és el que ha esperat per parlar-nos dels seus pares i la seua infància amb *Els Fabelman*, que li pot do-

nar el tercer Oscar. El primer va ser per *La lista* i el següent per *Salvar al soldado Ryan* (1998), amb la que va reinventar el cine bèlic. La Segona Guerra Mundial se li dona bé, ja l'havia tractada en *El imperio del sol* (1987), una altra obra mestra de quan els Oscar el rebutjaven. Abans ens havia deixat bocabadats amb *Duel*, (1971) un capítol televisiu tan bo que va arribar al cinema, i ens havia atemorit amb *Tiburón* (1975) per a regalar-nos després un conte inoblidable, *ET* (1982). El seu èxit quasi infalible li ha permès rodar el que ha volgut, fins i tot permetre's el luxe d'un *remake* de *West Side Story* (2021).

En canvi, el rebuig de la taquilla va acabar amb la carrera de Francis Ford Coppola, tal vegada el més talentós dels quatre, que ja havia guanyat un Oscar pel guió de *Patton* (1970) abans de fer eixe monument del setè art que és *El Padrino* i la seua seqüela, amb una generació d'actors gegants: **Pacino**, **De Niro**, **Duvall i **Caan**, al costat del mític **Brando**... sense oblidar a **Diane Keaton**. *Apocalypse Now* (1979) seria l'altra joia d'una carrera irregular, en la qual ens donaria un *Dràcula* (1992) èpic i innovador.**

Front a la grandilocuència de Coppola, l'altre italoamericà, **Martin Scorsese**, seria el geni tranquil, tot i que de tranquil·les tenen poc les seues primeres obres mestres, *Malas calles* (1973), *Taxi driver* (1976), *Toro salvaje* (1980)... El llistó se'l va posar molt alt, però ha sabut mantenir-se amb períodes mes brillants que altres i associant-se els darrers anys amb **Leonardo di Caprio** des de *Gangs of New York* (2002). la millor d'aquest període en el qual, per fi, va guanyar l'Oscar per *Infiltrados* (2006), simplement perquè cantava massa que no li hagueren donat el premi. Tot per acabar en Netflix, reunint a la família —De Niro, **Pesci** i Pacino, sempre ells— en *El irlandés* (2019).

En cada colla hi ha un graciós, i ací eixe paper li toca a **Woody Allen**, el més iaio, ja amb 87. Fa anys que rebem cada estrena seua com l'última i potser l'edat, potser la costum de fer un filme cada any, ha fet que la seua última etapa no siga tan brillant com les passades, ens havia acostumat massa bé. Totes les seues pel·lícules, això sí, ens fan traure un somriure. Fins i tot la darrera, *Rifkin's Festival* (2020), que no és gran cosa però té el bon gust d'estar rodada a San Sebastián i recordar-nos alguns dels millors directors de la història, com **Bergman** o **Buñuel**. I a més ix **Elena Anaya**. ≡

STEVEN SPIELBERG

'La lista de Schindler'

Estats Units, 1993

Duració: 195 minuts

Música: **John Williams**Guió: **Steven Zaillian**

Drama